

РЕЗОЛЮЦІЯ XIII З'ЇЗДУ ОНКОЛОГІВ ТА РАДІОЛОГІВ УКРАЇНИ (26–28 травня 2016 р., Київ)

Злоякісні новоутворення разом із хворобами серцево-судинної системи визначають рівень здоров'я нації, оскільки рак є однією з основних причин смертності та інвалідизації населення, зокрема осіб репродуктивного і працездатного віку. Незважаючи на те що заходи протиракової боротьби характеризується низкою відчутних успіхів, медико-біологічне значення проблеми не зменшується — захворюваність на рак зростає, що скорочує тривалість життя всієї популяції України на 3–3,5 року. Соціально-економічне значення проблеми визначається тим, що близько половини захворілих припадає на осіб працездатного віку.

Про масштаб явища свідчить той факт, що щорічно в Україні на рак занедають понад 173 тис. осіб (48,8% — люди працездатного віку). Поширеність злоякісних новоутворень відносно до всього населення в Україні становить 1,78, приріст за період 2001–2016 рр. — 14,7%. У структурі захворюваності чоловічого населення в Україні за 2015 р. провідні 5 місць посіли: злоякісні новоутворення трахеї, бронхів, легень (16,2%), колоректальний рак (12,4%), злоякісні новоутворення шкіри (10,4%), передміхурової залози (10,2%), шлунка (7,5%). У жінок перші 5 місць зайняли: рак грудної залози (20,1%), шкіри (13,1%), колоректальний рак (11,5%), злоякісні новоутворення тіла матки (9,2%) та шийки матки (5,9%).

Важливою проблемою залишається рання діагностика новоутворень. На сьогодні кількість хворих, які виділюються, становить близько 50%, що значною мірою зумовлено вкрай низьким відсотком виявлення пухлин на доклінічних стадіях. Кількість злоякісних новоутворень усіх локалізацій, виявлених на ранніх стадіях (I–II стадії), в Україні у 2015 р. становила 53,7%.

Україна належить до країн, де рівень онкологічної смертності є надзвичайно високим. У нашій державі злоякісні новоутворення займають 2-ге місце (після захворювань системи кровообігу) серед причин смерті. Онкологічна смертність працездатного населення формує чверть загального показника (у чоловіків — це третина усіх смертей, з трьох-чотирьохкратною вищою ймовірністю померти, аніж у жінок усіх вікових груп — від 16 до 60 років). За уточненими даними, кількість померлих у звітному 2015 р. становила 67 590 осіб, показник смертності — 158,1 на 100 тис. населення. При дослідженні вікової структури смертності відзначено 40% померлих чоловіків і 20% жінок у працездатному віці,

що негативно впливає на трудовий та демографічний потенціал популяції України.

Найбільш поширеним інтегральним показником оцінки ефективності медичної допомоги хворим онкологічного профілю у розвинутих країнах вважається 5-річна виживаність. У цілому, в Україні на кінець 2015 р. більше половини контингенту онкологічних хворих — 60,8% (усі локалізації) — перебували на обліку протягом 5 років і більше з моменту встановлення діагнозу. Відносний показник 5-річної виживаності у чоловіків становить 31,8%, у жінок — 49,9%, що у 1,5–2 рази менше, ніж у країнах Євросоюзу та США.

Визначальним є те, що в Україні наявний дефіцит ліжок для лікування онкологічних хворих, який у 2014 р. становив 38,7% при потребі 123,3 на 1 тис. захворілих. Внаслідок дефіциту ліжкового фонду в онкологічній мережі до 40% пацієнтів зі злоякісними новоутвореннями лікуються у загальнолікувальних закладах, у яких 5-річна виживаність становить 58,4% (на відміну від спеціалізованих онкологічних закладів, де цей показник сягає 71,1%, тобто є на 12,7% вищим).

Вишевикладений аналіз свідчить, що реформування служби онкологічної допомоги населенню України, як і інших галузей охорони здоров'я, зумовлено необхідністю переходу до світових стандартів при обмеженості фінансових і низького рівня матеріально-технічних ресурсів.

За останніх 15 років жодна національна програма боротьби зі злоякісними захворюваннями не була виконана, в основному з причини недофінансування. На сьогодні онкологічна галузь має бути пріоритетним напрямом медичної допомоги для МОЗ України.

Для збереження та зміцнення здоров'я населення, поліпшення онкоепідеміологічної ситуації в країні необхідно виконати загальнодержавні заходи щодо реформування правової, економічної, медичної складових онкологічної галузі для забезпечення конституційного права онкологічного хворого на отримання ефективного, адекватного спеціального лікування, створити відповідну законодавчу базу та програму реалізації національної концепції боротьби зі злоякісними новоутвореннями, відсутність якої унеможливить єдине застосування і виконання стандартів діагностики та лікування пацієнтів з онкологічною патологією.

Конститутивною в онкологічній програмі повинна бути профілактична спрямованість боротьби з раком, це дасть

можливість у найближчому майбутньому знизити захворюваність на 50%. Ключовим у профілактиці має бути впровадження програми здорового способу життя, поліпшення поінформованості населення з питань онкології із залученням засобів масової інформації, підвищення рівня доступності медичної допомоги хворим зі злоякісними новоутвореннями, забезпечення соціальних умов для подовження тривалості та підвищення якості життя онкологічних хворих. У країні повинні бути створені центри реабілітації, розширена та вдосконалена мережа закладів хоспісної та паліативної допомоги як запорука належного медичного догляду.

Нині важливими є нові напрями у пошуку фінансування онкологічної галузі та її тарифікації на основі державних нормативів і стандартів онкологічної допомоги.

Національним інститутом раку та іншими установами МОЗ, НАН і НАМН України здійснюється робота з розробки нових і вдосконалення теперішніх методів діагностики та лікування раку, організації онкологічної допомоги, дослідження епідеміології раку. Внесено зміни до клінічних протоколів діагностики та лікування злоякісних новоутворень, які впроваджуються в усіх лікувально-профілактичних закладах України. На основі настанов і рекомендацій європейської медичної спільноти створена концепція Національної асоціації онкологів України, яка, безперечно, має бути незалежним громадським об'єднанням, що суттєво сприятиме інтеграції онкологічної служби України в європейське та світове онкологічне товариство, дотриманню міжнародних принципів протиракової боротьби.

Завершується загальнодержавна програма боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року, затверджена Законом України від 23.12.2009 р. № 1794-VI. Основною проблемою у її виконанні є недофінансування.

В організації протиракової боротьби існує ще низка важливих проблем, від розв'язання яких залежить ефективність онкологічної допомоги населенню України.

1. Відсутність єдиних затверджених європейських клінічних протоколів з розмежуванням медичної послуги і допомоги, із затвердженням базового пакета медичних послуг, за який держава гарантуватиме оплату.

2. Незадовільний стан ранньої та своєчасної діагностики раку, що зумовлює високий рівень дорічної деталності онкологічних хворих, яка сягає 34,5%.

3. Через низький рівень матеріально-технічного забезпечення онкологічних закладів та недостатню нормативно-правову базу повільно впроваджуються стандарти діагностики та лікування раку.

4. Існують значні недоліки в організації закупівлі за кошти Державного бюджету препаратів для лікування онкологічних хворих та подальшому їх розподілі в мережі онкологічних закладів, відсутність їх автономізації.

5. Понад 30% онкологічних хворих лікуються в медичних закладах загального профілю, що знижує ефективність терапії та скорочує терміни життя пацієнтів.

6. Недостатнє фінансування наукових досліджень у галузі онкології.

7. Існують проблеми в організації викладання онкології в медичних університетах і закладах післядипломної освіти різних рівнів акредитації та терміну навчання спеціалістів за фахом «Онкологія», «Онкохірургія».

8. Недостатній рівень санітарно-просвітньої роботи з питань онкології та пропаганди здорового способу життя.

9. Відсутній достатній професійний та соціальний захист фахівців, які надають допомогу онкологічним хворим.

XIII З'їзд онкологів України постановляє:

Рекомендувати МОЗ України:

- забезпечити виконання Загальнодержавної програми боротьби з онкологічними захворюваннями на період до 2016 року та сприяти виділенню коштів на її реалізацію;
- вирішити питання стосовно Постанови Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 р. № 65 «Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету» щодо надання можливості для планування нової Національної програми боротьби з онкологічними захворюваннями на період 2017–2021 рр. або продовження терміну чинної;
- подати розроблений новий проект концепції Національної програми боротьби з онкологічними захворюваннями на період 2017–2021 рр. на розгляд Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я;
- затвердити статут Української громадської організації «Національна асоціація онкологів України» та створити на його основі Асоціацію;
- разом з новоствореною Національною асоціацією онкологів України привести у відповідність законодавчі акти стосовно реалізації статутних завдань Асоціації;
- розробити нові та удосконалити існуючі законодавчі акти і нормативно-правові документи щодо регламентації діяльності онкологічної служби України;
- забезпечити удосконалення матеріально-технічної бази онкологічних закладів України, їх оснащення сучасною апаратурою, обладнанням

та препаратами для лікування онкологічних хворих;

- створити експертну групу (включаючи представників Асоціації) з контролю за організацією лікування онкологічних хворих у лікувальних закладах України з переорієнтацією діагностики та лікування тільки у спеціалізованих онкологічних закладах;
- завершити впровадження єдиного інформаційно-аналітичного простору протипракової боротьби шляхом впровадження новітньої електронної автоматизованої технології оцінки діяльності усіх онкологічних закладів;
- здійснювати контроль за виконанням та оновленням загальнодержавних стандартів діагностики та лікування онкологічних хворих;
- розробити та запровадити у навчальні плани медичних університетів та академії післядипломної освіти з онкології питання надання невідкладної та паліативної медичної допомоги онкологічним хворим;
- вжити заходів щодо поліпшення стану викладання онкології у вищих медичних навчальних закладах та закладах післядипломної освіти;
- запровадити скринінгову програму раку шийки матки на популяційному рівні та сприяти впровадженню рутинного скринінгу колоректального раку і раку грудної залози;
- активізувати розвиток хоспісної та паліативної допомоги онкологічним хворим;
- розробити нормативно-правові документи, що регламентують міжвідомчу взаємодію в онкологічній гематології;
- розробити законодавчі акти та нормативно-правову базу для трансплантації кісткового мозку із створенням Міжрегіональних центрів;
- створити Міжрегіональні центри діагностики гематологічних захворювань;
- забезпечити постійний перегляд та підготовку доповнення до Закону України «Про донорство крові та її компонентів» стосовно проведення трансплантації стовбурових гемопоетичних клітин.

II. Рекомендувати НАН та НАМН України:

Вважати пріоритетним виконання наукових досліджень із найбільш актуальних проблем онкології на основі принципів доказової медицини:

- проведення фундаментальних досліджень із питань етіології, патогенезу, вивчення молекулярно-генетичних механізмів, відповідальних за ініціацію та прогресування пухлинного росту; визначення нових мішеней протипухлинної терапії, біотехнологічних засобів лікування раку;
- вивчення питань аналітичної епідеміології раку;
- розробку сучасних ефективних, економічно обґрунтованих та загальнодоступних методів скринінгу

і діагностики найбільш поширених злоякісних новоутворень та алгоритмів маршруту пацієнта;

- розробку нових та впровадження сучасних методів лікування раку.

III. Делегатами XIII З'їзду онкологів та радіологів України одностайно прийнято пропозицію щодо створення Національної асоціації онкологів України, ухвалено проект її статуту та визначено 23 члени правління асоціації. До складу правління Національної асоціації онкологів України увійшли:

- Безносенко Андрій Петрович
- Бондаренко Ігор Миколайович
- Бучинська Любов Георгіївна
- Вінниченко Ігор Олександрович
- Галайчук Ігор Йосифович
- Голубок Геннадій Борисович
- Думанський Юрій Васильович
- Зуб Валерій Олексійович
- Івашук Олександр Іванович
- Ключов Олександр Миколайович
- Ковальов Олексій Олексійович
- Ковальчук Ігор Васильович
- Колеснік Олена Олександрівна
- Крячок Ірина Анатоліївна
- Лук'яничук Олег Валерійович
- Максим'як Григорій Іванович
- Парамонов Віктор Володимирович
- Псарас Геннадій Геннадійович
- Руснін Андрій Васильович
- Сокур Ірина Володимирівна
- Чехун Василь Федорович
- Шамрай Володимир Анатолійович
- Яриніч Костянтин Володимирович

IV. З'їзд доручає створенні Національної асоціації онкологів України:

- сприяти впровадженню сучасних методів протипракової боротьби в діяльність онкологічної служби України;
- забезпечити достатній рівень інформованості медичної громадськості України з основних питань онкологічної допомоги шляхом організації та проведення з'їздів, симпозіумів, наукових, науково-практичних конференцій та семінарів;
- брати активну участь у розробці та впровадженні стандартів діагностики та лікування раку в онкологічних закладах України;
- брати участь у створенні та виконанні Національної програми боротьби з онкологічними захворюваннями на період 2017–2021 рр.;
- сприяти широкому залученню засобів масової інформації до підвищення онкологічної поінформованості населення з питань профілактики, раннього виявлення раку та висвітлювати успіхи в лікуванні раку;
- сприяти інтеграції онкологічної служби України у світове онкологічне товариство та підтримці міжнародних принципів протипракової боротьби;
- на регулярній основі проводити засідання правління Асоціації з метою контролю виконання означених пунктів;
- провести наступний XIV З'їзд онкологів та радіологів України в 2020 р.